

Received / Geliş
12.11.2017

Article History
Accepted / Kabul
08.12.2017

Available Online / Yayınlanma
15.12.2017

EVALUATION OF MUSEUM EDUCATION AND ITS PRACTISES IN THE CONTEXT OF ART EDUCATION (SAMPLE OF THE MILITARY MUSEUM)

SANAT EĞİTİMİ BAĞLAMINDA MÜZE EĞİTİMİ VE UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ (ASKERİ MÜZE ÖRNEĞİ)¹

Seher Selin ÖZMEN²

Abstract

This research aims to determine on increasing awareness of art ideas of elementary students through practice of an art education study developed by using some art pieces and ornamented objects in Harbiye Military Museum. Study group of this intervention research was formed by 37 elementary 5th grade students from İstanbul İçerenköy Hasan Leyli Elementary School. Before and after survey with open ended questions was used as data collection tool. The obtained data was analyzed in Microsoft Office Excel 2003 and increasing awareness was calculated by comparing response average between before and after survey. Increasing awareness after intervention through the art education study was evaluated according to students' idea about benefitting from the museum in the name of art education, ability to make a historical connection between paintings and some objects and ability to learn some artistic concepts and terms. Findings which presented according to the general purpose of the research showed that awareness of art ideas of the students had increased.

Keywords: Education, Art, Museum, Practice, Awareness

Özet

Bu araştırma, Harbiye Askeri Müzesi'ndeki sanat yapıtlarını ve sanatsal unsurlar taşıyan nesnelere kullanarak geliştirilen bir sanat eğitimi çalışmasının müzede uygulanması ile ilköğretim öğrencilerinin sanatsal farkındalığının artıp artmadığını saptamayı amaçlamaktadır. Bu müdahale araştırmasının çalışma grubu, İstanbul İçerenköy Hasan Leyli İlköğretim Okulu 5. sınıfından 37 öğrenci ile oluşturulmuştur. Açık uçlu sorulardan oluşan Ön Anket ve Son Anket, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Elde edilen veriler, Microsoft Office Excel 2003 programında çözümlenmiş, Ön Anket ve son anket yanıtlarının ortalaması karşılaştırılarak farkındalık artışı hesaplanmıştır. Sanat eğitimi çalışması ile müdahale sonrasındaki sanatsal farkındalık artışı, öğrencilerin müzeden sanat eğitimi adına da yararlanabilecekleri yönündeki görüşleri, müzede resimlerin içeriği ve nesnelere ait oldukları dönem arasında ilişki kurabilme ve bazı sanatsal kavram ve terimleri kazanma düzeylerine göre değerlendirilmiştir. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda sunulan bulgular, öğrencilerin sanatsal farkındalığının arttığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Sanat, Müze, Uygulama, Farkındalık

¹ Bu çalışma, 3-5 Kasım 2017 tarihleri arasında Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi ev sahipliğinde RessCongress tarafından düzenlenen I. Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

² Uzm. Dr., Namık Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Ana Bilim Dalı

Giriş

Müze eğitimi, eğitim anlayışındaki değişimler ve gelişmeler sonucunda, XIX. yüzyıldan bu yana, müzelerin olanaklarından eğitim amacı ile yararlanma düşüncesi ile ortaya çıkmış, XX. yüzyıldan itibaren bir yaygın eğitim biçimi olarak önem kazanmıştır. Eğitimin tanımı, toplumu oluşturan bireylerin, zaman içinde ekonomik, politik ve kültürel dönüşümlerin oluşturduğu koşullar karşısında, değişen yaşantıları, ihtiyaçları ve beklentileri ile şekillenmektedir. Ertürk'ün tanımına göre (1972: 12), "Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişimi meydana getirme sürecidir".

Bugün eğitimin genel olarak, "yaşam süresince" kazanılan davranış değişiklikleri olarak tanımlanmasının nedeni, bilgi çağında bireysel deneyimler, eğilimler ve istekler dikkate alınarak eğitim ortamının sadece okul yani örgün eğitim olarak görülmemesindedir. XX. yüzyılda çağdaş eğitim anlayışı doğrultusunda, görsel eğitim araçlarının eğitim yöntemi olarak benimsenmesi, müzelerin aktif bir eğitim ortamı olduğunun keşfedilmesi ve müzelerin de bu anlamda kendi potansiyellerinin farkına varmaları ile müzeler yaygın eğitim kurumları olarak büyük önem kazanmışlardır (Abacı, 2003: 4). Amerikalı ünlü eğitim kuramcısı John Dewey, müzeleri eğitime hizmet eden deneyimlerin yaşanabildiği kurumlar olarak nitelendirmiştir (Hein, 2008: 423). Eğitimin her alanında katkı sağlayabilecek zenginlikleriyle müzeler, sanat eğitiminde de önemli bir rol üstlenmektedirler. Çünkü günümüzdeki tanımıyla sanat eğitimi, sanatın tüm dallarını içine almakta, sanatın kendine yönelik eğitiminin yanı sıra yaratıcı düşünmeyi geliştirme temelinde yaşamın her alanında bireye katkı sağlayacak etkinlikleri kapsamakta ve salt örgün eğitim ortamlarını değil, yaygın eğitim ortamlarını da uygulamada ele almaktadır. Bu bakış açısıyla, söz konusu olan ister bir sanat müzesi, ister arkeoloji, ister askeri müze olsun, bilinçli bir şekilde geliştirilmiş eğitim programlarına sahip herhangi bir müze, sanat eğitiminin amaçlarına yönelik etkinliklerde bulunabilir.

Avrupa'da müze eğitiminin gelişim sürecine bakıldığında, başlangıcı adı konmuş olarak XIX. yüzyıla tarihlense de yüzyıllara dayanan kültürel, sosyal, siyasal ve sanatsal bir birikimin üzerine inşa edilmiş olduğu görülmektedir. Sanat eğitiminde de durum hemen hemen aynıdır. XX. yüzyılın başlarında başlı başına bir alan olarak ortaya çıkan ve önemle ele alınmaya başlanan sanat eğitiminin kökleri, yüzyılların eğitim teorilerinden beslenmiştir. Ülkemizde geçmişi yüz-yüz elli yıllık bir süreçte dayanan müze ve sanatlar eğitimi başlangıçta, münferit ilgiler ve çabalar dışında, daha çok siyasi kaygılarla Avrupalı olma çabasının bir gereği gibi düşünülse de Cumhuriyet'le birlikte her ikisi de genel anlamda eğitimin birer parçası olarak ele alınmış ve yeni bir nesil yaratmadaki önemleri anlaşılacak çağdaş, ulusal bir yapıda kurumsallaşmaları sağlanmıştır.

Cumhuriyet'in ilk on beş-yirmi yılından sonra, hükümetlerin birbirinden farklı eğitim ve kültür politikalarına göre kimi zaman ihmallerle karşılaşılsa da ülkemizde özellikle 1990'lardan sonra, hem uygulama alanı olarak müzelerde hem akademik anlamda müze eğitimi konusunda büyük ilerleme kaydedilmiştir. Burada bir müze nesnesi olduğu düşünülen sözel belleğin, Cumhuriyet devri müzelerinde, temsil edilme biçimleri de ayrı bir önem taşımaktadır (Demir, 2017: 13).

Devam eden süreçte UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) 17 Ekim 2003 tarihinde "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi"ni kabul etmiştir. Bu süreçten de görülebileceği üzere Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi kabul edilinceye kadar olan dönemde maddi olmayan (veya geleneksel ve popüler kültür) ve somut olmayan kültürel miras gibi terimler değiştirilerek kullanılmıştır (Oğuz, 2009:23-24). Esasında bütün bu süreçlerde ortaya konan maksat maddi olmayan, folklor (veya geleneksel ve popüler kültür) ile somut

olmayan kültürel miras terimleriyle ifade edilen kültürün korunması ve müze vasıtasıyla gelecek kuşaklara sağlıklı olarak aktarılmasıdır.

Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte, genel eğitimin çağdaştırılması ve ulusallaştırılması yönünde getirilen yenilikler çerçevesinde ve tarihsel, kültürel değerlerimize sahip çıkma bilinci ile Türkiye'de müze eğitimi kavramının yerleştirilmesi, müzelerin yaygın eğitim kurumları olarak görülmesi yönünde çalışmalar da başlamıştır. Bugün Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve İstanbul Arkeoloji Müzesi gibi devlet müzelerimizin yanı sıra Koç Müzesi ve İstanbul Modern gibi özel müzelerimizde de eğitim birimleri oluşturulmuştur (Keleş, 2003: 47). Bu birimler özellikle çocuklara yönelik çok önemli etkinliklerini sürdürmektedirler. Bu etkinliklerin pek çoğu sanat eğitiminin alanına girmektedir. Müzelerimizdeki eğitim çalışmaları, üniversitelerimiz ve sivil toplum kuruluşlarının da katkılarıyla gün geçtikçe çeşitlenmekte ve topluma daha fazla yarar sağlar hale gelmektedir. Ancak müze eğitimi ve sanat eğitimi alanlarında ülkemizde yaşanan sorunlar, genel olarak eğitime bakış açımızla, yaklaşımımızla ilgilidir. Eğitimin temeli olarak görülen ilköğretimde, nasıl ki matematik dersinin zorunluluğu her öğrenciyi birer matematikçi olarak yetiştirmek gibi bir kaygıdan çok matematik bilgisinin yaşamsal öneminden kaynaklanıyor ise sanat eğitimi de böyle görülmelidir. Son birkaç yıla kadar sanat eğitiminin ilköğretim düzeyinde çok dar bir alanda ele alınması ve ilköğretimde okuyan milyonlarca öğrencinin eğitiminde önemli bir alanı oluşturabilecek müzelerin, öğretmenler ve öğrenciler tarafından yeterli biçimde kullanılmaması, yaratıcılığın çok erken yaşlardan itibaren geliştirilmesine inanan çağdaş eğitim yaklaşımlarına ters düşmektedir.

Günümüzde, eğitimdeki çağdaş yaklaşımlarla birlikte müzeler, okul dışı etkinlikler için görsel kaynakları oluşturabilecek en önemli eğitim ortamları olarak kabul edilmektedirler. ICOM, International Committee of Museums/ Uluslararası Müzeler Komitesi'nin (ICOM, 2008) yaptığı müze tanımı şöyledir: "Müze, toplumun ve toplumsal gelişimin hizmetinde, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye tanıklık eden malzemeleri araştıran, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan, inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kar amacı gütmeyen sürekliliği olan bir kurumdur." Atagök'ün (1999: 131) tanımına göre "Müze, toplumun bilimsel ve kültürel geçmişini yansıtan ve geleceğini biçimleyecek öğeleri araştıran, toplayan, koruyan, sergileyen, belgeleyen, yaşatan ve yönlendiren yaygın bir eğitim kurumudur." Atik (2003: 19) çağdaş müze anlayışını şöyle ifade etmektedir: "Günümüzde müzeler, yalnızca araştırmacıların, bilim ve sanat adamlarının belgenin kendisini, kaynakları inceledikleri bir merkez ya da kişilerin yaşamı boyunca genellikle bir kez uğrayıp, bilinçsizce dolaştığı bir yer olmaktan çıkmış, bireyin gelişmesinde toplumsal alt yapının oluşturulduğu ve günlük yaşam içinde aktif, canlı ve çevreyle barışık bir kültür merkezi kimliği kazanmıştır." Müzeler, nesnelere sadece bakılıp dönülen yerler değil, birer eğitim ortamıdır (İlhan, 2008: 27). Bugün, toplumu eğitme, kültürlere gibi görevleri de üstlenen müzeler, yaygın eğitim kurumu niteliği kazanmıştır. Bunun sonucunda koruma ve belgelemenin yanında, eğitim, tanıtım ve topluma dönük iletişimin önemi artmıştır (Atik, 1999: 155). Müzeler insanın her yaş döneminde ilgisini çekebilecek olanaklara sahiptir. Bu nedenle müze eğitimi yaşam boyu bir süreç olarak düşünülmelidir (Adıgüzel ve Öztürk, 1999: 77-78). Günümüzde müzelerin eğitim işlevi birçok kavramı bir araya getiren özgün bir alandır. Müzelerin toplama, koruma ve sergileme işlevlerinin yanına eklenen gelecek kuşaklara aktarma görevini yerine getirebilmelerinin tek yolu, bir eğitim kurumu gibi çalışmalarınıdır (Buyurgan ve Mercin, 2005: 63).

Başta silah olmak üzere her türlü askeri araç-gereç ve teçhizatı toplayan, koruyan ve sergileyen kurumlar olarak askeri müzeler, müze türleri içerisinde öncelikle koleksiyonları ile farklı bir konumdadırlar. Bu tür müzelerin topluma

kaynaşmasındaki engel, koleksiyonların işlevsel özelliklerine dayanılarak soğuk, hatta itici bulunmalarındandır. Oysaki müzelik değere sahip nesne durumuna gelmiş herhangi bir askeri kültür varlığı artık sadece barışı yücelten; ulusal onuru, birlik ve beraberliği yaşatan; kazanımlarla gurur duyarken, kaybedilenlerin anılmasını, diğer uluslara da saygı duyulmasını sağlayan ve toplumsal belleği tazeleyen bir konumdadır. Bu anlamda askeri müzeler verdikleri mesajlar yönünden de diğer müzelerden ayrılırlar. Öte yandan geçmişi yüzyıllara dayanan bu eserlerin sahip oldukları sanatsal değerleri de yadsımak mümkün değildir (Atagök, 2014: 32). Bu açıdan askeri müzelerin toplumla iç içe olması, ordunun kendine yönelik bir kurumu olarak algılanmaması gerekmektedir. Bu tür müzelerin askeri tarihe ait gerçekleri araştıran kurumlar olmanın yanı sıra eğitim etkinliklerinde kendilerini geliştirerek toplumla bütünleşmeleri son derece önemlidir.

Türkiye'nin ilk askeri müzesi ve daha da önemlisi bugün dahi en kapsamlı, en zengin askeri tarih koleksiyonlarına sahip tek müzesi, 1846'da kurulmuş olan Harbiye Askeri Müzesi'dir. Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı'na bağlı olarak, 10 Şubat 1993'ten bu yana İstanbul'un Harbiye semtinde, eski Harp Okulu binasında etkinliklerini sürdüren Askeri Müze, ülkemizin bütün askeri geçmişini ortaya koyan, yurt içi ve yurt dışından gelen ziyaretçilerde büyük hayranlık uyandıran çok değerli koleksiyonlara sahiptir. Harbiye Askeri Müzesi koleksiyonları, silahlar, üniformalar, çadırlar, bayrak ve sancaklar, resimler, madalya ve nişanlar ve fotoğraflardan oluşan geniş bir yelpazede Osmanlı ve Cumhuriyet tarihine tanıklık etmektedir. Beş bin civarında nesnenin sergilendiği salonlar dışında Harbiye Askeri Müzesi'nde, elli bin civarında nesneyi çağdaş uygulamalara göre muhafaza eden bir depo, nesnelerin bakımlarını ve gerekiyorsa onarımlarını gerçekleştiren bir Restorasyon ve Konservasyon Atölyesi, araştırma kütüphanesi, ayrıca her türlü sanatsal ve kültürel etkinliğe açık geçici sergi, toplantı salonları ve beş yüz kişilik konser salonuyla bir Kültür Sitesi Ünitesi de bulunmaktadır.

Harbiye Askeri Müzesi'nin yıl içerisindeki en yoğun ziyaretçileri okul gruplarıdır. Bu gruplar, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan aldıkları izinle yıl içinde planlı olarak müzeyi ziyaret etmektedirler (Ekici, 2004: 57). Bu ilginin başlıca nedeni, müzenin her yönüyle uzak ve yakın tarihimize ışık tutmasıdır. Ancak Harbiye Askeri Müzesi'nin sergilenen koleksiyonlarının genişliği ve çeşitliliği, öte yandan bünyesinde bir uzman eğitim birimine, eğitim programlarına sahip olmaması, tüm çağdaş uygulamalara karşın eğitim işlevinin yerine getirilmesini zorlaştırmaktadır. Harbiye Askeri Müzesi'ni gerçek anlamda bir eğitim kurumuna dönüştürmenin büyük bir ihtiyaç olduğundan hareketle, 2007 yılında müzenin bağlı olduğu Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı tarafından başlatılan bir proje kapsamında, müze sergi salonlarının obje yığını olmaktan çıkarılıp, eğitici sergilemeye yönelik olarak yeniden düzenlenmesi fikri gündeme gelmiş ve bir yıl içinde iki salon bu anlamda düzenlenmiştir. Diğer salonlar için de benzer çalışmalar devam etmektedir. Harbiye Askeri Müzesi'nin zengin koleksiyonları içerisinde askeri kültür varlıklarının yanı sıra sanat yapıtları ve sanatsal değere sahip pek çok nesne yer almaktadır. Ancak müzenin, geçici sergi salonu dışında, sanat yapıtlarına ayrılmış özel bir bölümünün olmaması ve eğitim programlarının bulunmaması, sergilenen koleksiyonun genişliği içerisinde sanat yapıtlarının gözden kaçmasına ve özellikle en yoğun ziyaretçi kitlesini oluşturan ilköğretim öğrencilerinin müzeden sanat eğitimi bağlamında yararlanamamasına yol açan nedenlerdir (Erbay, 1998: 19).

Bu araştırmanın amacı, Harbiye Askeri Müzesi'ndeki sanat yapıtları ve sanatsal unsurlar taşıyan nesnelere yönelik bir eğitim çalışması geliştirmek, çalışmayı müzede uygulamak ve bu çalışmayla öğrencilerin sanatsal farkındalık düzeyini saptamaktır.

2. Eğitim Çalışmasının Hazırlık ve Geliştirme Aşaması

Daha önce rutin rehberli tur biçiminde Harbiye Askeri Müzesi'ni gezmiş olan 37 kişilik çalışma grubu, İstanbul İçerenköy Hasan Leyli İlköğretim Okulu 5-C sınıfı öğrencileri ile oluşturulmuştur.

Harbiye Askeri Müzesi'nde gerçekleştirilmek üzere hazırlanan eğitim çalışması ile öğrencilerin sanatsal farkındalık düzeyinin artıp artmadığına ilişkin veriler,

- Literatür taraması,
- Öğretmen Paketi ve Öğrenci Çalışma Sayfalarından oluşan eğitim setinin hazırlanması,
- Sanat eğitimi çalışması öncesi ve sonrasındaki Ön Anket ve Son Anket uygulamaları ile toplanmıştır.

Literatür taraması ile Avrupa, Amerika ve Türkiye'de müze eğitimi ve sanat eğitiminin tarihsel süreçteki gelişimi kapsamında çağdaş müzecilikte sanat eğitimi bağlamındaki uygulamaların nitelikleri; Harbiye Askeri Müzesi'nin geçmiş ve bugün bağlamında önemi, koleksiyonları ve eğitim hizmetlerine ilişkin veriler toplanmıştır. Literatür taraması ile toplanan veriler araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturmuş, araştırmanın problemi bu verilerden yararlanılarak belirlenmiştir. Problemin tanımlanması ile araştırmanın genel amacı ve alt amaçları ortaya konmuş, eğitim çalışması, Ön Anket ve Son Anket bu amaçlara göre biçimlendirilmiştir. Bu bağlamda, birbiri ile ilişkileri çerçevesinde, müze eğitimi ve sanat eğitiminin tarihsel süreçteki gelişimi ve günümüzdeki nitelikleri için yerli ve yabancı kitap ve makalelerden; eğitim çalışmasının içeriğini oluşturmak için örnek oluşturabilecek çalışmalardan³, kazanımlarını belirlemek için ilköğretim program ve kılavuzlarından⁴; müze nesnelere ve yapıtların seçimi ve müzenin mevcut eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi için Askeri Müze yayınlarından⁵ yararlanılmıştır. Diğer yandan, yurt dışındaki askeri müzelerde sanat eğitimi bağlamında müze eğitimi uygulamalarının olup olmadığı internet üzerinden araştırılmış ve yazışma yolu ile İngiltere'deki National Army Museum / Ulusal Ordu Müzesi Eğitim Birimi uzmanından⁶ bilgi alınmıştır.

Araştırmanın kuramsal çerçevesi doğrultusunda, Askeri Müze'de uygulanacak eğitim çalışması için Öğretmen Paketi ve Öğrenci Çalışma Sayfalarından oluşan bir eğitim seti hazırlanmıştır. Öğretmen Paketi, müzedeki uygulama öncesinde öğretmenin yararlanabileceği, öğrencileri uygulamadan önce çalışmayla yakınlaştırmak için kısmen ve dolaylı olarak onlara verebileceği bilgilerin yer aldığı bir kitapçıktır. Öğrenci Çalışma Sayfaları ise müzedeki uygulama sırasında çalışma grubuna etkinlikler kapsamında sorulacak soruları içermektedir. Eğitim seti ile müzede yapılacak uygulama sırasında çalışma grubunun, Öğrenci Çalışma Sayfalarındaki hedef kazanımlara yönelik sorulara verdikleri yanıtlara ilişkin veriler toplanmıştır. Ön Anket ve Son Anket ile eğitim çalışmasının öncesi ve sonrası karşılaştırılarak çalışma grubunun sanatsal farkındalık düzeyinin artıp artmadığına ilişkin veriler toplanmıştır.

Öğrenci Çalışma Sayfalarının hazırlanmasında başlıca dört unsur dikkate alınmıştır:

³ **Örnek Oluşturan Çalışmalar: Okul-Müze Günleri Öğretmen Paketi.** (2006). T. Atagök, H. Özkasım, K.T. Akmeahmet (Yayına Hazırlayan). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi,

Rahmi Koç Müzesi Eğitim Paketi Web:<http://www.rmkmuseum.org.tr/turkce/education/index.html>.

⁴ **Yararlanılan İlgili Program Kılavuzları:** M.E.B. Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu, İlköğretim Sanat Etkinlikleri Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu

⁵ **Yararlanılan Askeri Müze Yayınları:** Katalog ve broşürler, Müzecilik Seminerleri Bildiriler

⁶ **İngiltere Londra'daki National Army Museum/Ulusal Ordu Müzesi'nden Yazışma Yolu ile Bilgi Alınan Uzman:** Amy Cameron (National Army Museum Eğitim Birimi Sanat Eğitimi Programı Sorumlusu).

E-mail: acameron@national-army-museum.ac.uk

- Her bir etkinliğin, yoğunlaştığı yapıt ya da yapıtlar, nesne ya da nesne grubu ile ilgili sorulardan oluşarak kendi içinde bağımsız olması,
- Soruların, hedeflenen kazanımlarla ilişkili olması (Bir soru birden fazla kazanımla ilişkilendirilebilir),
- Etkinliklerin, hedeflenen kazanımlar yönünden birbirleri ile bağlantılı olması,
- Etkinliklerde yer alan soruların farklı kategorilerde oluşturulması.

Bazı etkinliklerde, öncelikle atıf yapılmış olsa da bu, incelenen yapıt ya da nesne ile ilgili olarak verilen bir bilgiyi pekiştirmek için yapılmış, çalışmanın bütününde genellemelerden kaçınılarak, öğrencinin o etkinliğe yoğunlaşması sağlanmıştır. Sorular, genel amaç doğrultusunda belirlenmiş hedef kazanımlara göre hazırlanmıştır. Etkinliklerin birbirleri ile bağlantısı, aşağıda belirtilen kazanımlar yönünden kurulmuş, hedeflenen kazanımlara olabildiğince farklı görsel malzeme ile ulaşmak tasarlanmıştır.

- Sanat eserinin ayrıntılarını fark etme,
- Sanat eserinin konusunu anlama,
- Sanat eserinin konusu ile tarihi dönem ve bugün arasında bağlantı kurma,
- Sanat eserini çevresindeki nesnelere ilişkilendirme,
- Sanat eserini diğer bir eserle karşılaştırma,
- Sanat eserinden yola çıkarak yapabileceği bir görsel tasarımı sözcüklerle ifade etme
- Sanat eseri yoluyla sanat terimlerini öğrenme
- Nesnelere sanatsal ayrıntılarını fark etme,
- Nesnelere göre geçmişin ve bugünün sosyal yaşamına ait özellikleri ifade etme
- Geçmişteki yaşam kültürünü gösteren bir nesne grubunu sanatsal yönü ile tanıma, bu nesnelere yola çıkarak görsel tasarım yapma ya da yapabileceği görsel tasarımı sözcüklerle ifade etme.

6 etkinliğin 4'ü resimlere 2'si ise sanatsal unsurlar taşıyan iki farklı nesne grubuna ayrılmıştır. Öğrenci Çalışma Sayfalarındaki toplam 21 soru, dört farklı kategoridedir. Veri elde etmeyi güçleştirecek kadar farklı yanıtların verilebileceği 8 soru için seçenekler hazırlanmış, doğru yanıtı tek olabilecek ya da öğrencilerin kişisel yorumunun ortak içerikte buluşturulabileceği 10 soru için klasik yöntem kullanılmıştır. Biri nesne çizimi ve diğeri aynı nesne ile ilişkili öğrencinin hayal gücüne dayalı desen çizimi olacak biçimde 2 görsel tasarım sorusu hazırlanmış, 1 soru da yazı ya da çizim gerektirmeyen, öğrencilerin etkinlik sırasında portredeki ifadeye bakarak benzer ya da tam tersi duyguları mimikle anlatacakları biçimde tasarlanmıştır.

Çalışma grubuna Ön Ankette, Askeri Müze ile bağlantılı, serbestçe yanıtlayabilecekleri 8 açık uçlu soru hazırlanmıştır. Çalışma grubunun sanat eğitimi bağlamında Askeri Müze'den yararlanmak ile ilgili görüşlerinin bulunup bulunmadığını tespit etmeye yönelik olarak, Ön Ankette "Harbiye Askeri Müzesi'nde ne tür nesnelere göreceğinizi düşünüyorsunuz?", "Harbiye Askeri Müzesi'nde göreceğinizi düşündüğünüz nesnelere en çok hangileri sizi etkileyebilir? Nedenini açıklayınız?", "Harbiye Askeri Müzesi'nden okuldaki hangi dersleriniz için yararlanabileceğinizi düşünüyorsunuz?" soruları yöneltilmiştir. Eğitim Çalışmasının bitiminde uygulanmak üzere çalışma grubunun, müzeden yararlanmak ile ilgili görüşlerinde artış olup olmadığını saptamak için Ön Anket ile birebir ilişkili 8 açık uçlu sorudan oluşan Son Anket hazırlanmıştır. Bu amaçla sorulacak sorular, "Müzede yaptığımız çalışma sırasında gördüğümüz nesnelere nelerdi? Hatırladıklarınızı yazabilir misiniz?", "İncelediğimiz nesnelere arasında en çok hangilerinden etkilendiniz? Nedenini açıklayınız?", "Müzede yaptığımız bu çalışmadan okuldaki hangi dersleriniz için yararlanabileceğinizi düşünüyorsunuz?" biçiminde planlanmıştır.

3. Eğitim Çalışmasının Uygulanması

Uygulama aşamasının hemen öncesinde gerekli resmi izinler alınmış, öğrencilerin ulaşımı için servis olanağı sağlanmış, gezi öncesinde öğrencilere ikram edilecek hafif yiyecek ve içecekler temin edilmiş, fiziksel ortamın çalışmaya uygun hale getirilmesi (Kapalı salonların özel izinle açılması, anket uygulaması için kafeteryanın kullanılması) sağlanmıştır. Öğretmen Paketinde önerildiği biçimde müze gezisinden üç gün önce sınıf öğretmeni gözetiminde Ön Anket uygulaması yaptırılmıştır. Eğitim çalışması, 28 Şubat 2009 tarihinde Harbiye Askeri Müzesi'nde uygulanmıştır. Öğrenci Çalışma Sayfalarındaki etkinliklerde yer alan sorular, araştırmacı, sınıf öğretmeni, alan öğretmeni ve bir idarecinin gözetimindeki çalışma grubu tarafından yanıtlanmıştır.

Birinci etkinlikte, Osmanlı döneminde yaşamış asker ressam Hasan Rıza'nın "I. Viyana Kuşatması" adlı yapıtı ile çalışılmıştır. Yapıtla ilgili olarak etkinlikte yer alan 6 sorudan seçenekli olanlar, "Hangisi resmin parçasıdır?", "Bu resmin konusu nedir?", "Bu resim neden bu bölümde sergilenmektedir?", "Bu resim günümüzdeki bir olayı anlatıyor olsaydı atın yerinde hangi araç olabilirdi?" biçimindeki, sırasıyla 1., 3., 5. ve 6. sorulardır. 1. soru için farklı bir kategori düşünmek olanaksızdır. Diğerlerinde ise veri elde etmek açısından rastlantısal ya da ilgisiz yanıtları önlemek için bu kategori tercih edilmiştir. Klasik yöntemle hazırlanmış olanlar, "Bu resimde kaç tane figür görüyorsunuz?", "Geçmişle ilgili bir resim yapacak olsanız resminizin konusu ne olurdu? Nedenini açıklayınız?" biçimindeki, sırasıyla 4. ve 5. sorulardır. 4. soruda, öğrencilere sayı saydırmak değil "figür" terimini kazandırmak amaçlandığı için, gerçekte resmin fonundaki bulutlardan ötürü tek ve doğru sayıyı bulmanın olanaksız olduğu bu soruda birbirine yakın tüm yanıtlar doğru olarak kabul edilmiştir. 5. soruda ise öğrencilerin hayal güçlerini çalıştırmaları ve yorum yapmaları istenmiş, öğrencilerin çoğu bu soruyu "Savaş" olarak yanıtlamış ve gerekçe olarak yapıttan etkilendiklerini belirtmişlerdir.

Öğrenciler "I. Viyana Kuşatması" adlı yapıt ile ilgili soruları yanıtlarken

İkinci etkinlikte, sanatsal unsurları bakımından özel bir kılıç türü olan yatağanlar ile çalışılmıştır. Görsel tasarım kategorisinde "En çok beğendiğiniz bir tanesinin resmini çizebilir misiniz?", "Bu kılıcın üzerine bir desen çizecek olsanız bu ne olurdu?" biçiminde 2 soru yöneltilmiş, ilkinde nesneyi model alarak çizim yaptırmak, ikincisinde ise "desen" terimini kendi hayal güçlerine dayalı deneyimle kazandırmak amaçlandığından her ikisi için de çizimi yapmış olmak yeterli sayılmış, başka herhangi bir değerlendirme ölçütü oluşturulmamıştır. İkincisinde görsel tasarım için sözcüklerle ifade etme alternatifini getirilmiş, çalışma grubunun bir kısmı çizimin yanı sıra yazılı anlatım da yapmıştır.

Öğrenciler yatağanlar ile ilgili görsel tasarım sorusunu yanıtlarken

Üçüncü etkinlikte, müze koleksiyonunda İslam Savunma Silahları grubunda yer alan ve sanatsal unsurları ile dikkat çeken tören silahları ile çalışılmıştır. Bu etkinlikte, “Bu nesnelere ile salondaki diğer nesnelere arasında ne gibi farklılıklar var? Sizce en önemli üç tanesini yazabilir misiniz?”, “Günümüzde milli bayramlar için düzenlenen törenlerde ne gibi nesnelere kullanılmaktadır? Yapabileceğiniz kadar uzun bir liste oluşturur musunuz?” biçiminde klasik yöntemde yoruma açık iki soru sorulmuştur. İlkinde desen, süsleme, motif gibi sanatsal unsurlara yönelik yanıtlar yeterli olarak kabul edilmiştir. İkinci soruda ise “...yapabileceğiniz kadar uzun” ifadesi kullanılarak herhangi bir sayı belirtilmediği için anlamlı bir liste oluşturmuş olmak yeterli sayılmıştır.

Öğrenciler İslam Savunma Silahları Salonu'nda çalışırken

Dördüncü etkinlikte, Osmanlı saray ressamlarından Fausto Zonaro'nun, müzenin aynı salonunda yan yana sergilenmekte olan “Er Portresi” adlı iki yapıtı ile çalışılmıştır. Yapıtla ilgili olarak etkinlikte yer alan 6 sorudan seçenekli olanlar, “Bu iki resimde hangi malzemeler kullanılmamıştır?”, “Bu askerlerin Osmanlı ordusunda olduklarını nasıl anlayabilirsiniz?” biçimindeki, sırasıyla 2. ve 4. sorulardır. Her iki yapıta ait etiketlerde dört farklı malzeme adı geçmektedir. Malzeme terimine farklı örnekler getirmek amacıyla 2. soruda seçenek kullanılmıştır. Diğerinde ise veri elde etmek açısından rastlantısal ya da ilgisiz yanıtları önlemek için bu kategori tercih edilmiştir. Klasik yöntemle hazırlanmış olanlar, “Daha önce gezdiğimiz bölümlerde hiç portre gördünüz mü?”, “Aynı sanatçıya ait bu iki resim arasındaki üç tane benzerlik ve üç tane farklılığı yazabilir misiniz?”, “Resimdeki askerin yüz ifadesi neyi anlatıyor olabilir? Tek sözcükle açıklayabilir misiniz?”, “Bu ifadeyi ya da tam tersi bir ifadeyi kendi yüzünüzde canlandırabilir misiniz?” biçimindeki, sırasıyla 1., 3., 5. ve 6. sorulardır. 1. soruda, daha önce gezilen bölümlerde sadece iki portre görüldüğü için öğrencilerin verebileceği iki yanıt vardır, “portre” terimini kazandırmak amacıyla öğrencilerin önceki örnekleri hatırlaması istenmiş ve bir örneğin verilebileceği yanıtlar

yeterli kabul edilmiştir. 3. soruda iki resmin karşılaştırması olabilecek yanıtlar, 5. soruda resimlerin konusuna uygun tek kelimelik duygusal ifadeler yeterli sayılmıştır. 6. soruda resimlerin konusuyla ilişkili olarak mimikle anlatım amaçlandığı için öğrencilerin katılımı yeterli görülmüş, soruda belirtilmediği halde isteyen öğrenciler çizimle anlatım da yapmışlardır.

Öğrenciler “Er Portresi” yapıtları ile ilgili soruları yanıtlarken

Beşinci etkinlikte, Osmanlı döneminde yaşamış asker ressam Sami Yetik’in “Türk Kurtuluş Savaşı” adlı yapıtı ile çalışılmıştır. Yapıtla ilişkili olarak 2’si seçenekli kategoride olmak üzere 3 soru sorulmuştur. Seçenekli olanlar, “Bu resim neyi anlatmaktadır?”, “Hangisi daha önce incelediğiniz I. Viyana Kuşatması resmi ile bu resim arasındaki farklılıktır?” biçimindeki, sırasıyla 2. ve 3. sorulardır. 2. soruda yapıtın Kurtuluş Savaşı’nı anlattığını vurgulamak, 3. soruda ise daha önce incelenen resimle aradaki farkı bununla bağlantılı olarak buldurmak amaçlandığı için bu kategori kullanılmıştır. Etkinliğin 1. sorusu klasik yöntemle hazırlanmış olan “Bu resimdeki kompozisyonda en çok dikkatinizi çeken figür hangisidir?” biçimindeki sorudur. Burada “kompozisyon” terimini kazandırmak ve daha önce tanımlanan “figür” terimini pekiştirmek amaçlanmış, bu nedenle tamamen ilgisiz olanlar dışındaki yanıtlar yeterli kabul edilmiştir. Bu yanıtların çoğunda kompozisyonun merkezinde bulunan, bir kısmında da hemen yanında yerde yatan figürün dikkat çekici olduğu belirtilmiştir.

Öğrenciler “Türk Kurtuluş Savaşı” adlı yapıt ile ilgili soruları yanıtlarken

Altıncı etkinlikte, Osmanlı döneminde yaşamış asker ressam Halil Paşa’nın “Şakayıklar” adlı yapıtı ile çalışılmıştır. Etkinlikte yapıtla ilişkili olarak klasik yöntemde 2 soru bulunmaktadır. “Bu resim sizce natürmort mu peyzaj mı?” sorusu ile iki terimin o anda açıklaması yapılmış ve “natürmort” terimini görsel olarak yoldan

kazandırmak amaçlanmış, biri doğru yanıt olacağı için bu soruda “doğru-yanlış” ölçütü kullanılmıştır. “Bir natürmort yapacak olsanız hangi nesnelere bir araya getirirdiniz? Neden?” sorusu ile terimin kazandırılıp kazandırılmadığı, öğrencilerin kendi hayal güçlerinden getirdikleri örnekler ile değerlendirileceğinden, iki ya da üç örneği içeren yanıtlar yeterli kabul edilmiştir. Burada öğrenciler çoğunlukla meyve ve çiçek örneklerini getirebilmişler, bir kısmı peyzajla karıştırarak ağaçlar biçiminde yanıtlamıştır.

Öğrenciler “Şakayıklar” adlı yapıt ile ilgili soruları yanıtlarken

4. Çalışmanın Değerlendirilmesi

Bu eğitim çalışması ile sanatsal farkındalık hakkında yargıda bulunmak amaçlandığı için etkinliklerdeki sorulara verilen yanıtların “doğru ya da yeterli” olma durumu ile hedef kazanımlara hangi düzeyde ulaşılabildiği bulgulanmıştır. Dört farklı kategorideki sorular, etkinliklerde sayıca farklı dağılım göstermektedirler. Yanıt seçenekleri bulunan sorularda doğru yanıt sadece bir seçenekte olacağı için, bu sorulardan veri elde etmek daha kolay olmuş, diğer kategorilere dahil bazı sorular için “doğru-yanlış” ölçütü yerine “yeterli-yetersiz” ölçütü getirilmiştir. Elde edilen veriler, çalışma grubunun hedef kazanımlara yönelik olarak verdiği yanıtlara göre frekans (f) ve yüzde (%) dağılımı ile çözümlenmiştir.

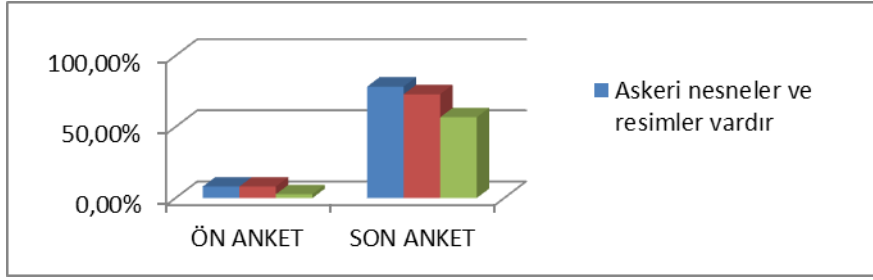
Açık uçlu sorular kullanıldığı için, verilerin analizinde öncelikle her iki ankette birebir ilişkili sorulara verilen yanıtların dökümü ve ortak içerik bakımından sınıflandırılması yapılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre, öğrencilerin Ön Anket ve Son Anket sorularına verdikleri yanıtlar, Microsoft Office Excel 2003 programı kullanılarak frekans (f) ve yüzde (%) dağılımlarına göre çözümlenmiştir.

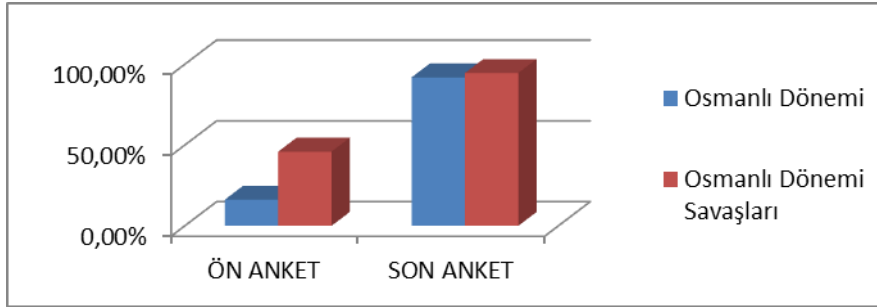
Öğrenciler çalışmadan sonra anket sorularını yanıtlarken

Çalışma grubunun sanatsal farkındalığının artıp artmadığını saptamak doğrultusunda, anketlerde birebir ilişkili soruların yöneltildiği,

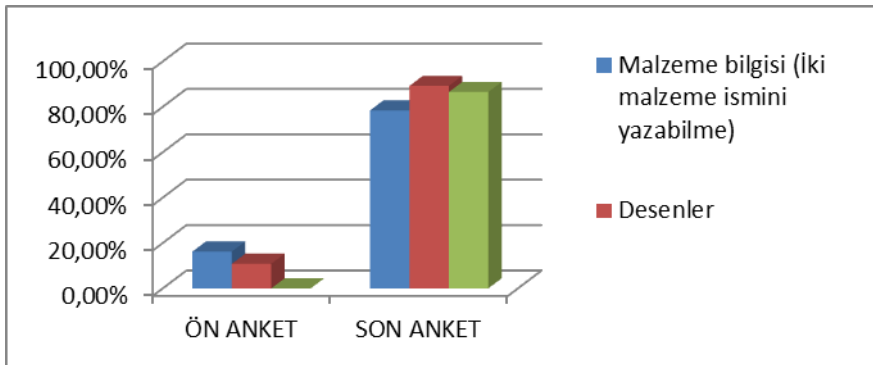
- Sanat yapıtları ve sanatsal unsurlar taşıyan nesnelere yoluyla müzeden yararlanılabileceği yönünde görüş geliştirme düzeyi,
- Görsel deneyime dayalı olarak müzedeki resimlerin içeriği ve nesnelere ait oldukları dönem arasında ilişki kurma düzeyi,
- Bazı sanatsal kavram ve terimleri kazanma düzeyi ölçülmüştür.

Şekil 1. Sanat Eğitimi Çalışması Öncesi ve Sonrasında Çalışma Grubunun Müzeden Sanat Eğitimi İçin Yararlanmak ile İlgili Görüşleri

Şekil 2. Sanat Eğitimi Çalışması Öncesi ve Sonrasında Çalışma Grubunun Müzedeki Resimlerin İçeriği ve Nesnelere Ait Oldukları Dönem Arasında İlişki Kurma Düzeyleri

Şekil 3. Sanat Eğitimi Çalışması Öncesi ve Sonrasında Çalışma Grubunun Bazı Sanatsal Kavram ve Terimlere Yakınlık Düzeyi

Sanat yapıtları ve sanatsal unsurlar taşıyan nesnelere yoluyla müzeden yararlanma, tarihsel bağlamda nesne-yapıt ilişkisi kurma ve sanatsal terimleri kazanmada, anket verilerinden elde edilen farklarla, Harbiye Askeri Müzesi'ndeki sanat eğitimi çalışmasının çalışma grubunun sanatsal farkındalığını ortalama %66.97 oranında artırdığı saptanmıştır.

Fotoğraf 22: Müzeden ayrılış

5. Sonuç

Günümüzde yaygın eğitim kurumları olarak müzelerde çağdaş eğitim yaklaşımı, hedef kitle ayrımı dikkate alınarak sadece dolaylı değil, doğrudan hizmet biçiminde ve deneyimlere dayalı eğitim programları olarak düşünülmektedir. Avrupa ve Amerika'da müzeler, XIX. yüzyıldan itibaren eğitimin birçok alanında hizmet vermeye başlamış, özellikle çocuklara yönelik müze eğitimi uygulamaları yaygınlaşmıştır.

Sanat eğitimi bağlamında müze eğitimi uygulamaları, hedef kitle, kullanılacak malzeme, etkinliklerin sayısı ve içeriği bakımından çalışmanın amacına ve eğitim ortamı olarak yararlanılacak müzeye göre değişiklik göstermektedir. Ancak hedef kitle ilköğretim öğrencileri ise yararlanılacak müze, sanat müzesi ya da farklı türden bir müze de olsa, öğretmenler için internetten ya da müzeden temin edilebilecek verilerle, çalışmanın içeriğini ve uygulamasına dair ayrıntıları açıklayan bir ön bilginin mutlaka hazırlanmış olmasıdır. Öğrenciler için de genellikle drama dışındaki yöntemlerde çalışmanın uygulama aşamasında kullanılacak çalışma sayfaları hazırlanmaktadır. Yararlanılacak müze eğer bir sanat müzesi değil ise o müzenin teması ile ilişkili olarak sahip olduğu sanat yapıtları ve sanatsal unsurlar taşıyan nesnelere bu amaçla kullanılabilir. Çocuklara yönelik eğitimde, farklı nesnelere ve çok çeşitli görsel malzemeye deneyimi öne çıkaran öğrenme teorileri ile sanat eğitimi bağlamında müze eğitimi ve uygulamaları önem kazanmıştır.

Ülkemizin ilk müzelerinden biri olan Harbiye Askeri Müzesi bugün, geniş koleksiyonları, müzeciliğin işlevlerini yerine getirmedeki çağdaş yaklaşımları ve yenilikçi bakış açısı ile pek çok açıdan müzeciliğimizde önemli bir yere sahiptir. Müzecilik seminerlerinde en çok dile getirilen konunun farklı hedef kitlelere yönelik farklı eğitim çalışmaları olmasına karşın müze, en büyük ziyaretçi kitlesini oluşturan ilköğretim düzeyi öğrencilerine nesnelere deneyim sağlayacak, doğrudan eğitim hizmeti sunmamaktadır.

Çalışmanın, müzede uygulanmasına bazı kazanımlara ulaşmak için sadece bir soru yöneltilmiş ve bu sorularda çok yüksek ya da çok düşük doğru ya da yeterli yanıt düzeyi bulgulanmıştır. Seçenekli sorularda diğer kategorilere oranla ortalama doğru yanıt düzeyinin daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Yanıtlaması ve değerlendirilmesi kolay olan seçenekli sorular, daha önce belirlenmiş mutlak doğru ya da yanlışın sanat eğitimi ile bağdaşmadığını ancak farklı uygulamalarla bütünleştiğinde katkı sağlayacağını göstermiştir. Klasik yöntemdeki yoruma açık sorularda ya da görsel tasarım sorularında daha düşük bir düzey bulgulanırsa da seçenekli sorularla aradaki farkın çok büyük olmama nedeni, öğrencilerin bu sorulara mutlak bir doğru ya da

yanlışla yanıt veremeyeceklerini kestirerek düşüncelerini daha özgür bırakmalarıdır. Bu soruların böyle biçimlendirilmiş olması, sanat eğitimi çalışmasının hedeflenen kazanımlarına ulaşmada doğru ya da yanlıştan çok öğrencilerin çabası ve üretiminin dikkate alınmış olmasındandır. Bu anlamda bu kategorilerdeki soruların yanıtlarını yeterli ya da yetersiz biçiminde değerlendirmede ölçüt, gayretle katılım olduğu için gerçekte yüksek bir düzey elde edilmiştir. Öğrencilerin, görsel tasarım sorularına çizimin yanı sıra yazıyla anlatımı da kullanacak kadar ilgi göstermelerine karşın, mimikle ifadenin istendiği tek soruda çoğunlukla çekimser davrandıkları ve çizimle anlatmayı yeğledikleri görülmüştür. Bu bir drama çalışması olmamakla birlikte öğrencilerin eğitiminde bu yöntemin eksikliğini de göstermiştir.

Seçenekli sorulardan birinde öğrenciler, üç farklı resmin ayrıntılarından, üzerinde çalışmakta oldukları resme ait ayrıntıyı bulmakta güçlük çekmişler, en düşük doğru yanıt düzeyi bu soruda bulgulanmıştır. Bu da öğrencilerin daha önce okulda ya da herhangi bir müzede görsel malzeme ile böyle bir çalışma yapmadıklarını göstermiştir. İki sanatsal terimin birlikte tanımlanması ile yapıyla ilişkili olarak hangisinin doğru olduğu sorulduğunda çok yüksek bir düzey elde edildiği halde, bir terim tanımlanıp daha önce tanımlanan bir terimi pekiştirme amaçlı soru yöneltildiğinde daha düşük bir yeterli yanıt düzeyi bulgulanmıştır. Öğrencilerin büyük bir kısmının bu soru üzerinde fazla düşünmediği açıktır. Çünkü soruda yorum istendiği halde, bir kez daha önceki terimin tanımını yapmaya çalışmışlardır. Bu da genel olarak eğitimde ezberci mantığın hala zaman zaman yorumlayıcı mantığın önüne geçtiğini göstermiştir.

Eğitim çalışmasının öncesi ve sonrasında uygulanan iki anketin verilerinin karşılaştırılması ile öğrencilerin sanatsal farkındalık düzeyinin artıp artmadığına ilişkin bulgulara dayalı olarak, eğitim çalışmasında, hedeflenen her bir kazanımın hemen hemen aynı düzeyde amaca ulaşmayı sağladığı anlaşılmıştır. Bu da belirlenen kazanımların amaçla doğrudan ilişkili olduğunu göstermiştir. Çalışmanın öncesinde, müzeyi gezmiş oldukları halde öğrencilerin akıllarında sadece askeri nesnelere kaldığı, sadece bu nesnelere etkilendikleri ve buna bağlı olarak da eğitim için müzeden yararlanmayı düşünmedikleri görülmüştür. Bu, müzenin teması ve yapılan anlatımın içeriği ile ilişkili olarak öğrencilerin duygusal etkilenmişlik düzeylerini ifade eden bir durumdur. Öğrencilerin, sanat eğitimi çalışması öncesinde, müzede resimlerin içeriği ile nesnelere ait oldukları dönem arasında daha çok müzenin teması ile ilgili bağlantı kurdukları bulgulanmıştır. Bu, önceki gezileri sırasında resimleri hiç fark etmemiş olmalarıyla ilişkili bir durumdur. Bu da, nesne ve yapıt birbiri ile ilişkilendirilmedikçe ve birbirini destekleyecek biçimde kullanılmadıkça, her ne olursa olsun, verilmek istenen bir bilginin eksik kalacağını ve böyle bir gezinin eğitimle ilişkili olamayacağını göstermiştir. Sanat eğitimi çalışmasından önce öğrencilerin bazı sanatsal kavram ve terimlere yakınlığının, sadece bir örnek verebilecek kadar malzeme bilgisi ile sınırlı olduğu bulgulanmıştır. Bu bilgi, Öğretmen Paketinde yer verildiği biçimde, öğrencileri müzede çalışmaya hazırlamak için okulda yapılabilecek etkinlik önerisinin gerçekleştirilmesi ile ilgilidir. Çalışma sonrasında öğrencilerin sanatsal kavram ve terimleri yüksek düzeyde kazanmış olmaları da önerilen etkinliğin yararlı olduğunu ve müzede uygulanacak sanat eğitimi çalışmalarının öncesinde, öğretmen ve öğrenciler için hazırlık amaçlı bir kaynağın oluşturulmasının önemini göstermiştir.

Harbiye Askeri Müzesinde uygulaması yapılan eğitim çalışmasıyla öğrenciler, daha önce fark etmedikleri yapıtları ve nesnelere dikkat etmedikleri sanatsal yapıtlarını görmüşler, bu yapıt ve nesnelere okuldaki ilgili ders için de yararlanılabileceği yönünde görüş geliştirmişlerdir. Görsel deneyim ile müzede yapıtları ve nesnelere sanatsal yapıtlarını tarihsel bağlamda birbiri ile ilişkilendirme düzeylerini artırmışlardır. Bir nesnenin sanatsal yapının hangi sözcüklerle ifade edilebileceği bir sanat yapıtlarının özelliklerinin hangi terimlerle tanımlanabileceğine yönelik kazanım elde etmişler, böylece üç farklı boyutta sanatsal farkındalık geliştirmişlerdir.

KAYNAKLAR

- Abacı, O. (2003). Müze ve Eğitim. K.T. Akmeahmet (Yayına Hazırlayan). **Eğitim Ortamı Olarak Müzeler**. İstanbul: YTÜ Yayınları, s. 3-16.
- Adıgüzel, Ö. ve Öztürk, F. (1999). Türk Eğitim Düşüncesinde Okul Müzesinden Müze Pedagojisine Değişim. **Eğitim ve Bilim. Cilt: 14** (114), s. 73-81.
- Atagök, T. (1999). Müze-Toplum İlişkisinde Eğitim. T. Atagök (Derleyen). **Yeniden Müzeciliği Düşünmek**. İstanbul: YTÜ Yayınları, s.143-146.
- Atagök, T. (2014). Müze Kuruluşunda Dikkate Alınması Gereken Konular.,D. Maktol Canko. (Editör). **Müzeler, Oyunlar, Oyuncaklar ve Çocuklar**. Birinci Baskı. İzmir. Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, s.29-36.
- Atik, Ş. (1999). Müzelerin Yeniden Yapılanması Kapsamında Müze-Toplum İlişkisi, Müze-Toplum İlişkisi Bağlamında Müze Tanıtımı Ve İletişim. T. Atagök (Derleyen). **Yeniden Müzeciliği Düşünmek**. İstanbul: YTÜ Yayınları, s.155-172.
- Atik, Ş. (2003). Müze ve Eğitim. K.T. Akmeahmet (Yayına Hazırlayan). **Müze-Toplum İlişkisi Bağlamında Eğitim**. İstanbul: YTÜ Yayınları, s. 19-32.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005). **Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları**. V. Özsoy (Editör). Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları, s. 2.
- Demir, S. (2017). **Sözel Belleğin Müzede Sergilenişi**. İstanbul: Babil Yayınları.
- Ekici. M. (2004) Somut Olmayan Kültürel Miras Neden ve Nasıl Korunmalı ve Nasıl Müzelenmeli Sorunlar, Çözümler ve Ülkelerden Örnekler. M.Ö. Oğuz, T. Saltık Özkan (Editörler) **Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyum Bildirileri**, Birinci Baskı. Ankara. Başak Matbaa. s. 57.
- Erbay, M. (1998) Yurtdışı Müzelerinde Gösterim Teknolojisindeki Değişimler, **4. Müzecilik Semineri Bildirileri**, T. C. Genel Kurmay Başkanlığı Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı Yayınları, İstanbul. s.19.
- Ertürk, S. (1972). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Hein G. E. (2008). **John Dewey and Museum Education**. Web: http://www.lesley.edu/faculty/ghain/downloads/Hein_DeweyMuseumEd.pdf adresinden 03.08.2008 tarihinde alınmıştır.
- Keleş, V. (2003). **Modern Müzecilik ve Türk Müzeciliği**. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(1-2), 2.
- İlhan, A.Ç. (2008). Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan İle Sanat Eğitimi, Müze Eğitimi Ve Yaratıcı Drama Üzerine Söyleşi-19 Temmuz 2007. Web: <http://www.okuloncesi.gen.tr/prof-dr-ayse-cakir-ilhan-ile-sanat-egitimi-muze-egitimi-ve-yaratıcı-drama-uzerine/> adresinden 22.07.2008 tarihinde alınmıştır.
- Oğuz, M.Ö. (2009). **Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?** (Birinci Baskı).Ankara: Geleneksel Yayıncılık, s. 79-82.
- ICOM (2008) **Development of the Museum Definition according to ICOM Statutes (1946-2001)**. Web: http://icom.museum/hist_def_eng.html adresinden 20.07.2008 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/4655,makale.pdf?0-> Altunbaş, A, Özdemir, Ç. (2012) Çağdaş Müzecilik Anlayışı ve Ülkemizde Müzeler, Ankara. s. 1. 20.06.2015'den alınmıştır.
- İnternet: Somut Olmayan Kültürel Miras Hakkında <http://www.unesco.org.tr/?page=11:129:5:turkce> 20.06.2015'den alınmıştır.
- İnternet: Yaşayan Müze- <http://www.yasayanmuze.net/page2.aspx> 20.06.2015'den alınmıştır.